Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto
21.3.2025

VN/13/2025

Viite: kirjallinen lausuntopyyntö hallintovaliokunnan kokoukseen 25.03.2025 asiassa HE 11/2025 vp

TEM; KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO HAV:LLE ASIASSA HE 11/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja lausuu seuraavaa.

Vaikutukset osaajahoukutteluun

Hallituksen esityksessä ehdotetaan 21 vuoden vähimmäisikää koskevan edellytyksen käyttöönottamista puolison perheenyhdistämisessä. Vähimmäisikä koskisi sekä perheenkokoajaa että perhesiteen perusteella oleskelulupaa hakevaa puolisoa. Vähimmäisikävaatimusta ei kuitenkaan sovellettaisi Suomen kansalaisiin perheenkokoajana, mutta sovellettaisiin heidän ulkomaalaisiin puolisoihinsa.

Hallituksen esityksessä suoria vaikutuksia työntekijöiden, erityisasiantuntijoiden tai opiskelijoiden maahanmuuttoon olisi vain 21 vuoden vähimmäisiällä puolison perheenyhdistämiseen. Nämä määrälliset vaikutukset olisivat vähäisiä, koska alle 21-vuotiaiden puolisoiden perheenyhdistämisiä on ylipäätään vähän. Vuonna 2024 tällaisia lupia myönnettiin yhteensä 174:lle alle 21-vuotiaan ulkomaalaisen perheenkokoajan puolisolle.[1] Suomen kansalainen oli perheenkokojana 98 myönteisessä päätöksessä, jossa ulkomaalainen puoliso oli alle 21-vuotias. Vähimmäisiän asettaminen 21 vuoteen vaikuttaisi karkeasti arvioiden vuosittain noin parinsadan opiskelun, työn tai yrittäjyyden vuoksi muuttaneen tai muuttavan mahdollisuuteen saada puoliso

[1] Alle 21-vuotiaita ulkomaalaisia puolisoita koskevia myönteisiä päätöksiä tehtiin hallituksen esityksen mukaan saman verran, mutta ilmeisesti näistä suurin osa on samojen liittojen puolisoita kuin edellä mainitut.

maahan. Vuonna 2024 myönnettiin kaikkiaan 9 081 puolisolle ensimmäinen oleskelulupa perhesiteen perusteella[2], joten hallituksen esityksen mukaista uutta ikärajaa voidaan pitää suorilta vaikutuksiltaan yleisesti vähäisenä. Mahdollista on, että esitetty 21 vuoden ikäraja voi joissakin tapauksissa johtaa avainhenkilöiden, esimerkiksi erityisasiantuntijoiden tai yrittäjien, ratkaisuun olla muuttamatta Suomeen.

Suomen vetovoimaisuuden väheneminen on hallituksen esityksessä nostettu esiin myönteisenä asiana: muutosten kokonaisuutena sanotaan hillitsevän maahanmuuton vetovoimatekijöitä. Perheenyhdistämistä rajoittavilla toimilla onkin kielteisiä informaatiovaikutuksia Suomen vetovoimaisuuteen. Toimet voivat yleisesti vähentää maan vetovoimaa myös kansainvälisten osaajien silmissä luomalla mielikuvaa maasta, joka ei olisi vastaanottavainen eikä perheystävällinen. Maahanmuuttopolitiikassa joudutaan hakemaan kompromisseja toisaalta erilaisten haitallisten ilmiöiden riskien hallinnan ja toisaalta perhe-elämän mahdollistamisen ja maan osaajahoukuttelevuuden välillä.[3] Suomen taloudellisen tulevaisuuden ja työikäisten määrän kehityksen näkökulmasta on toivottavaa, että Suomi olisi työmarkkinoiden toiminnan ja yritysten työvoima- ja TKI-tarpeiden sekä kasvun ja kansainvälistymisen kannalta vetovoimainen maa kansainvälisille osaajille.

Toimeentuloedellytyksen asettaminen alaikäiselle perheenkokoajalle

Hallituksen esityksen mukaan kansainvälistä suojelua saavan alaikäisen perheenkokoajan perheenjäsenen oleskeluluvan edellytykseksi asetettaisiin toimeentuloedellytys. Toimeentuloedellytystä sovellettaisiin vain toissijaista suojelua saaviin ilman huoltajaa maassa oleskeleviin alaikäisiin, ei pakolaisstatuksen saaneisiin. Tällä esityksellä palattaisiin alaikäisen perheenkokoajan kohdalla viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan, PMI Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti.

Muutos lisäisi todennäköisesti jonkin verran ilman huoltajaa maassa elävien alaikäisten ja nuorten aikuisten määrää, joskin on epäselvää, missä määrin toimeentuloedellytykseen tultaisiin vetoamaan oleskelulupapäätöksissä. Alaikäisen perheenkokoajan perheenyhdistämisen toimeentuloedellytystä voidaan pitää ristiriitaisena tilanteessa, jossa alaikäinen on oppivelvollinen. Muutoksella voisi olla kielteisiä hyvinvointivaikutuksia. Ydinperheestä erossa eläminen vaikuttaa turvapaikan haun vuoksi maahan tulleen lapsen hyvinvointiin pääsääntöisesti kielteisesti. Tämä loisi myös jonkin verran lisäresurssitarpeita sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisessä.

Asumisaikavaatimus

Hallituksen esityksen mukaan kansainvälistä suojelua saaneiden perheenkokoajien perheenyhdistämisessä otettaisiin käyttöön vaatimus perheenkokoajan kahden vuoden asumisajasta. Tämäkin uusi

---

[22] näistä 72 % (6 545) oli muiden kuin kv-suojelua saavan tai Suomen kansalaisen puolisoita, eli pääosin kv-opiskelijoiden tai työperusteisten mahanmuuttajien puolisoita.
[3] esim. OECD (2017), International Migration Outlook 2017, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/migr_outlook-2017-en , s. 156.

edellytys koskisi vain toissijaista suojelua saavia. Tältä osin hallituksen esitys noudattelee PMI Orpon hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan kyseinen vaatimus otettaisiin käyttöön kotoutumisen varmistamiseksi turvaten lasten oikeuksien tosiasiallinen toteutuminen.

Kahden vuoden odotusaika toissijaista suojelua saavien perheenkokoajien perheenyhdistämiselle merkitsisi sitä, että jatkossa maassa olisi mahdollisesti jonkin verran nykyistä enemmän perheestään erossa olevia kotoutujia. Perheestä erossa olemisella on haitallisia vaikutuksia erityisesti suojelun tarpeen vuoksi maahantulleiden muuttajien ja alaikäisenä yksintulleiden mielenterveyteen. Mielenterveyshäiriöt heikentävät toimintakykyä ja kielenoppimista ja välillisesti työllistymistä.

Hallituksen esityksen mukaan perheenyhdistämistä koskevia säännöjä muutettaisiin tukemaan uudistuvan kotoutumisjärjestelmän muutoksia. Ajatuksena on, että kahden vuoden asumisaikaedellytys edistäisi toissijaista suojelua saavien työllistymistä ja sitä kautta kotoutumista. Työllistymisen edistämisen kannalta voimassa oleva perheenyhdistämisen toimeentuloedellytys on huomattavasti rajoittavampi vaatimus kuin kahden vuoden asumisaika. Siten kahden vuoden asumisaikavaatimuksella olisi vain rajallisesti kannustinvaikutusta.

Alaikäisyyden määritelmä

Hallituksen esitykseen sisältyvä muutos ulkomaalaislakiin on perusteltu ja kannatettava.

Kansanterveydellisen syyn poistaminen perhesideperustaisen oleskeluluvan epäämisperusteista

Hallituksen esitykseen sisältyvä muutos ulkomaalaislakiin on perusteltu ja kannatettava.

Minna Säävälä
johtava asiantuntija
Työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö
Työ- ja elinkeinoministeriö

VN/13/2025-TEM-27

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Säävälä Minna 91334800V

2025-03-21